

Kulturdepartementet
 Postboks 8030 Dep.
 0030 OSLO

Høringssvar - Aust-Agder museum og arkiv IKS

Vi viser til høringsbrev datert 01.07.2019, og sender med dette inn høringssvar fra Aust-Agder museum og arkiv IKS

Vi vil i det følgende kun omtale bestemmelser i angjeldende lovutkast der vi har innvendinger eller særlige merknader.

§ 5. Definisjoner

Kommentar: I lovutkastet foreslås store endringer i definisjonsparagrafen (§ 5). For oss framstår definisjonen av begrepet «dokumentasjon» (§ 5 a) som upresis og mangelfull. Den lister opp hva som menes med dokumentasjon. Og ved at den gjør det, åpnes det lett opp for tolkninger av at alt det som *ikke* trengs å dokumenteres ifølge § 5a., f. eks at dokumentasjon i lovutkastets betydning bare omfatter «vesentlige forhold og hendelser», uten at det framkommer hva som menes med «vesentlige».

Etter vårt syn har begrepet «dokumentasjon» i lovutkastet en sentral betydning i kraft av å definere hva som skal dokumenteres innenfor lovens virkeområde, og som skal utgjøre grunnlaget for det som blir/er arkiv, og dermed bevares for ettertiden. Hvis det er uklarheter og huller i denne definisjonen vil den uthule og svekke lovens formålsparagraf (§ 1a): «...å sikre dokumentasjon om samfunnet som skal kunne brukes til å forstå samtid og fortid, og til å bevare og videreutvikle Norge som rettsstat og demokrati»

Vi mener også at begrepet «minimering» bør defineres i § 5. Det er et helt nytt og viktig begrep som her lanseres, og må definisjonsmessig forankres i lovverket.

Vi foreslår at definisjonsparagrafen (§ 5) gjennomgås og omarbeides, med utgangspunkt i overnevnte problemstillinger.

§ 8. Plikt til å dokumentere virksomhetens kommunikasjon

Kommentar: I lovutkastet § 8, første ledd, slås det fast at «Virksomheter skal dokumenteres sin eksterne kommunikasjon. I neste ledd står det følgende: «Virksomheter omfattet av § 2 første ledd bokstav a til c skal dokumentere virksomhetsrelatert kommunikasjon til og fra personer i ledende stilling.»

Slik vi tolker disse to bestemmelsene, innebærer det at intern kommunikasjon i virksomhetene til og fra personer i «ikke-ledende» stillinger ikke er underlagt dokumentasjonsplikt. Dette mener vi er uheldig og kan føre til at lovens formål (§ 1, første ledd) ikke blir ivaretatt.

Vi mener at man i det videre arbeidet med lovforslaget må vurdere en tekst som pålegger dokumentasjon av virksomhetsrelatert intern kommunikasjon, uavhengig av om dette er på ledelsesnivå eller ikke.

Kommentar - bortfall av journalføringsplikten: Lovutkastet foreslår å fjerneplikten til å føre journal. Det framkommer bla. i arkivlovutvalgets merknader til lovutkastets § første ledd, s 271, første ledd: «Lovutkastet viderefører ikkeplikten til journalføring....»

Vi er i hovedsak enige i utvalgets vurderinger og konklusjoner i kap 16. Men vi er skeptisk til hvordan innsynsretten i offentliglova skal ivaretas, hvis en fjerner journalføringsplikten uten at den erstattes av noen annet.

Samtidig ser vi i lovutkastet § 8, fjerde ledd, at det kan lages forskrifter til gjennomføring av første til tredje ledd. Vi mener at det bør forskriftsfestes at journalføringsplikten videreføres inntil videre. Den bør tre i kraft samtidig som den nye arkivloven.

§ 21. Overføring av digital dokumentasjon til utlandet

Kommentar: Bestemmelsens første ledd tillater utførsel av digital dokumentasjon, mens § 20, om forbud mot utførsel av ikke-digital dokumentasjon videreføres. Vi stiller oss undrende til at lovutvalget i sitt utkast skiller mellom dokumentasjon som er analog og digital.

Vi mener at utførselsforbudet bør videreføres også for digital dokumentasjon som omfattes av utkastet til arkivlov. Hovedargumentet bak vårt standpunkt er en rekke usikre og uavklarte forhold som knytter seg både til jurisdiksjon og råderetten over dokumentasjon innenfor andre lands lovgivning og rettsforståelse, og ulike typer av trusler og risiki som er potensielt større når et så sensitivt og sårbart materiale som elektroniske arkiver fra offentlig sektor flyttes ut av Norge.

Vi vil i tillegg anføre ulike sikkerhetstrusler, som spionasje, hacking, datatyveri, informasjonsmanipulasjon og «hybrid krigføring». Dette er trusler som datasentre og tjenestelerandører verden over nærmest kontinuerlig står overfor. Eksponeringen mot slike trusler vil øke kraftig framover, i takt med at mer og mer samfunnsbærende informasjon flyttes over i skyen. Mengden og kvaliteten i dokumentasjonen som produseres i offentlig virksomhet i dag og i årene som kommer, tilsier at dette har og vil få en stor kommersielt og strategisk betydning. For offentlige arkivorgan, tilsynsmyndigheter og lovgivende myndighet vil det være betydelig enklere å redusere eksponeringen mot slike trusler innenfor egne landegrenser.

Vi mener at utførselsforbudet bør videreføres i ny arkivlov, uavhengig om dokumentasjonen er digital eller ikke-digital.

§ 28. Ansvar for langtidsbevaring og tilgjengeliggjøring

Kommentar: I lovutkastet § 28, andre ledd, andre setning foreslår lovutvalget at «Nasjonalarkivet skal tilby kommuner og fylkeskommuner langtidsbevaring av digitale arkiver til selvkost. Slik avtale kan også inkludere tilgjengeliggjøring.»

Vi kan ikke se at det er naturlig at Nasjonalarkivet som fagdirektorat med de oppgavene de har i dag, i lovs form skal pålegges å tilby kommunesektoren langtidslagring til selvkost. Gitt Nasjonalarkivet sin rolle som arkivmyndighet og ikke minst i rollen som tilsynsmyndighet i kommunesektoren innenfor arkiv, så bør en være varsom med rolleblanding, i dette tilfelle mellom rollen som arkivmyndighet for kommunene på den ene siden og rollen som tjenestetilbyder for kommunen på den andre.

Vi mener derfor at nevnte bestemmelse i lovutkastet (dvs. om at Nasjonalarkivet skal tilby digital langtidslagring til selvkost) bør utgå.

§ 29. Mediekonvertering

Kommentar: I lovutkastet § 29, tredje ledd foreslår lovutvalget følgende bestemmelse: «Arkiver fra 1951 eller senere på ikke-digitale lagringsmedier kan konverteres til digitale lagringsmedier og det ikke-digitale mediet destrueres. Dette gjelder ikke dersom dokumentasjonen blir mindre tilgjengelig eller originalen har særskilt historisk verdi. Ved sletting av ikke-digital dokumentasjon skal det tas vare på en prøve.»

Vi ser at metodikk og teknologi knyttet digitalisering og lagring har gjennomgått store endringer og gjør det fortsatt. Utfordringen er å få til en robust og bærekraftig mediekonvertering og langtidslagring. Og ikke minst sikre kvaliteten over tid. Teknologi, verktøy, hardware er produkter med kort holdbarhetsdato, samtidig skal innhold og metadata bevares og tilgjengeliggjøres over svært lange tidsspenn. Gitt disse innebygde motsetningene, har det oppstått et gjentakende utfordringer rundt behovet for redigitalisering (re-konvertering), og hyppige og

fundamentale endring i lagringsstruktur og -metode. Det gjør forvaltningen og kontrollen av kvaliteten på dokumentasjon som er langtidslagres svært krevende. Vi kan ikke se at det finnes løsninger i dag på disse utfordringene. Vi mener det er for tidlig å åpne opp for at mediekonvertering med påfølgende destruksjon blir en hovedregel. Det er etter vår oppfatning for store risikoer forbundet med en slik bestemmelse.

Vi anbefaler derfor at overnevnte bestemmelse endres til at *hovedregelen* skal være bevaring på «originalt» medium, men at det kan gis løyve til å mediekonvertere med påfølgende destruksjon i særlige tilfeller, og at det kan lages en forskrift som regulerer dette.

§ 33 Bortfall av taushetsplikt etter overføring til Nasjonalarkivet

Kommentar. Lovutvalget argumenterer for at det bør utredes hvordan spørsmål om innsyn fra forskere i kommunale og fylkeskommunale arkiver kan behandles betryggende og effektivt. (NOU:2019:9, s 261)
Vi støtter lovutvalgets ønske om en slik utredning.

Med hilsen,

Aust-Agder museum og arkiv IKS

Jan Ledang, direktør

Snorre D. Øverbø

Leder, Arkivavdelingen

Dokumenter er ekspedert uten underskrift.